

Âkif Emre Olmak veya bir Marvel Kahramanı Olmak

Hasan Ali Yıldırım

29 Mayıs 2017

<http://www.gercekhayat.com.tr/akif-emreye-veda/akif-emre-olmak-veya-bir-marvel-kahramani-olmak/>

Spot:

Aslına bakarsanız, muhalif olmak, kendi doğrularını, iktidarın tam zıddına konuşularak, hatta belki de öbür mahalleye geçip, eski mahallesini taşta tutmak, pek de zor bir tercih sayılmaz. Peki ya Âkif Emre'nin tercih ettiği o dar kapıdan çıkılan yol? İktidarın hazzetmeyeceği şeyler söylemekten geri durmayacaksınız ama aynı zamanda iktidarın da, içinde bulunduğunuz camianın da yanında ve yakınında bulunmaya devam edeceksiniz. Onlara karşı dururken dahi onları karşınıza almayacaksınız. Karşı mahalledekilerin elinde oyuncak olmayacaksınız; onların düşmanca bakışlarını taşıyan eleştiri dilinden, şeytandan kaçır gibi kaçmayı başaracaksınız. Hem de bir ömür boyu.

.....

Efendimiz'in ardından Hulefai Raşidin Dönemi'nde dahi yaşanan çatışmaları, çarpışmaları, menfaat hesaplaşmalarını tek tek sayıp dökmeye hacet yok. Başka birçok ruh ve iman hastalıklarının yanında, çıkar kaygısının, dünyevileşme arzusunun, ümmetin içinde kol gezdiği bir devre. Hele Tabiin Dönemi... Ve ardından gelen Tebeüt Tabiin evresi, çürümenin aşikârlaştığı bir dönem.

İmam-ı Azam'ın çocukluğu Abdülmelik ve oğlu Velid'in zulüm, haksızlık, ahlâksızlık, kokuşmuşluk kokan saltanatına denk gelmekte. Şimşek parıltısı süresi gibi görünen ve hızla kaybolan bir Ömer ibn Abdülaziz dönemi, toparlanmaya yetmezdi elbette.

İmam-ı Azam, hem Emevi, hem de Abbasi dönemlerinde yaşar.

Emevi Saltanatı süresince uygulanan keyfi kararları kitabına usturuflu uydursun diye kendisine Kûfe kadılığı teklif edilir. Elbette reddeder. Rivayete göre verdiği cevap manidar:

- Bu işin adamı değilim.

Ve falaka...

Ardından Abbasi halifesi Mansur'dan kadıyyul kuzzat teklifi...

Ve yine aynı gerekçeyle red... Hapis, zindan, dayak ve işkence... Niçin? İktidarın kirletmeye müsait niteliğinden korunmak için.

Numan bin Sabit'in bu uzlaşmaz tavrını kabul edilemez bulmak, kendisine vazife tevdi edildiği hâlde bu vazifeden kaç(ın)dığı için onu tenkit etmek elbette mümkün. Böylesi bir bakış açısındaki

doğruluk payını yabana atmak, ilkece reddetmek de doğru değil aslında. Çünkü daha yakın bir dönemden örneklendirmeyi deneyelim; Diyanet İşleri Reisliği kendisine önerildiğinde kabul eden Ahmet Hamdi Akseki'yi yakınındakiler eleştirdiğinde onlara şöyle demişti:

- Biliyorum ki bu görevi ben devralmazsam, benim yerime atanacak kişiye İslâm'a mugayir birçok iş yaptıracaklar. Hiç olmazsa ben bu fena işlerin bir kısmına mani olabilir miyim? Buna gayret edeceğim.

Bu gerekçe de ciddiye alınması zorunlu bir iyiniyet ve halisane tavır barındırmakta. İktidarla, hem de günümüzdekiyle karşılaştırılamayacak kadar farklı bir iktidarla çalışmak durumunda kalmak...

İktidar ve Ötesi

Galiba çoğumuzun zihninde şöyle bir kabul var: İktidarın da iyisi, kötüsü vardır. Tıpkı televizyona yüklediğimiz değer gibi: Televizyon iyidir; bazı yayınlar kötüdür. Batı'da, özellikle de Amerika'da, daha 60'ların sonuna gelmeden ilk ciddi televizyon eleştirisinin nüvelerini görebilmekteyiz hâlbuki. Televizyonda yayımlanan şeylerden yahut yayımlanma anlayışından hareket eden değil, bizzat televizyonun mantığından, dilinden, dönüştürme gücünden hareket edilen eleştirilerdi bunlar. Biz hâlâ televizyondan hayır üretmeye devam ediyoruz elbette.

Bir aygıt olarak, bir kurum vasfıyla iktidarın bizatihi kötü sayılması gerektiğini söylemiş bir zihin bizim tarihimizde var mı acaba? Onun varlığını reddetmeyen, anarşist bir edayla onu ortadan kaldırmaya da gayret etmeyen ama devlet ve iktidar mekanizmalarını, ısrarlı bir eleştirel tavırla bir çerçeveye, belirli ilkelere davet eden, yoldan sapılma ihtimali belirlediğinde tekrar doğru yolu işaret etmeye gayret eden bir anlayış...

Siyaset dünyası için uzun soluklu, ışığını söndürmeme gayretindeki bir deniz feneri istikrarı.

Aykırı bir Tavır

İmam-ı Azam'dan hareketle söyleyeceksek, Âkif Emre, kendisine iktidardakiler tarafından tevdi edilen, hatta edilmesi muhtemel bütün makamları sergilediği aykırı tavırla elinin tersiyle iterken, dahası, böyle şeylere karşı tavrını "teklif dahi edilemez" diyebileceğimiz bir yerde konumlanırken, elbette bu tercihin onu ne çeşit yoksunluklara, yalnızlığa ve pozisyona götüreceğinin bilincindeydi. Hem siyasi birikimi, hem de akli ve bilgisi bu hususu kavramak için yeterliydi. Fakat o iktidar çarklarından da, o çarklarda yeralan kişilerden de uzakta kalmayı, iktidarın nimetlerinden nemalanmamayı tercih etti.

Bu tercihinde yalnız mıydı peki? Ne münasebet! Bir taze ölüyü anlamaya ve anlatmaya çalışırken abartmaya, ölçüyü kaçırmaya hiç gerek yok. Hepimizin bildiği gibi bu ülkedeki İslâmcılar'ın, sayıları çok olmasa da bir kısmı iktidara ve iktidardakilere muhalif. Şu veya bu sebeple... Haklı yahut haksız gerekçelerle. Nice iyiniyetlilerle birlikte, kendisinin dışlanmasını hazmedemeyenlerden tutun da, vatan hainlerine, vatana ihanet ettiğini bile kavrayamayacak sefillere, eski dava arkadaşlarının yozlaşmasını hazmetmekte zorlananlara değin geniş bir skalayı doldurmakta bu muhalif yelpaze.

Hakkaniyetli Muhalefet

Hem muhalif olmak, hem de adil ve dürüst kalmak... Hakkaniyeti kaybetmemek...

Ülkemizin sürüklendiği siyasi atmosfer için bu birbirine taban tabana zıt iki ögenin birarada zikredilmesi bir çeşit oksimoron sanki. Tıpkı ‘ucuz ama kaliteli’ iddiasındaki gibi. Sanki biri öbürünü dışlamak, bertaraf etmek, mecburen saha dışına itmek zorunda. Öyle değil hâlbuki. Ne ki yaşadığımız siyasi atmosferde böyle düşünmekte mazuruz. Yaşadığımız bütün deneyimlerden ve gözlemlediğimiz örneklerden hareketle böylesi bir sonuca ulaşmakta gayet haklıyız elbette ama bu kabul, aslında hakikatin hatırını incitmekte.

Hakikatin hatırı mı, dostun hatırı mı? Günümüz Türkiye’sinde çoktan tavanarasına kaldırılrsa da aslen klâsik, bir o kadar da esaslı bir soru bu. Çünkü hayat bu. Yani bu bitimsiz gibi görüldüğü hâlde, her ân bitmeye hazır yaşantı süresinde dostun hatırı ile hakkın, hakikatin hatırının ne zaman, nerede ve hangi durumda karşı karşıya geleceği, birbiriyle çarpıştıracağı bilinmez. Öngörülemez.

Kuşkusuz insanların tamamına yakınının, tarih boyunca bu soruya verdikleri cevap değişse bile uygulamada aldıkları tavır, zikretmeye bile değmeyecek kadar ortada. Galiba klâsik insan tavrı ile modern insanın olaylar, durumlar, kişiler ve olgular karşısındaki tavrını gayet keskin bir biçimde ayırabileceğimiz hususlardan birisi de burası: Menfaat devşirmeye devam edeceği dostunun, ahbabının, tanıdığının, hatta iş arkadaşının, işi düştüğü birinin hatırını mı önde tutmalı kişi yoksa hak bildiği şeyin mi?

Hak Bildiğin Yol

Hak bildiği yolda yürümek çok zor. Çünkü kişinin bir yolu hak bilmesi başka, o yolun sahiden de hak olması daha başka şeyler. Yine de hak bilinen o yol çok taşlı, engebeli, çorak ve kurak. Yürüdüğüm için değil, o yolda yürüyen birilerini, 50 yıl boyunca pek az gördüğüm için biliyorum.

Diyelim ki bu dikenli, çivi döşeli, dar, ipince ve upuzun yolu yürümeye karar verdiniz; zeminin bütün o delik-deşik edici, can yakıcı niteliklerine rağmen üstelik. Derdiniz bitmiyor ki. Yol boyunca habire çekiştirir sizi eski yoldaşlarınız. İncinirsiniz.

Fakat bıkmaz da bu yolda yürürseniz, yolun sonunda sizi Âkif Emre olmak gibi bir makam bekler.

Güçle ve iktidarla ilişki biçimi, sanıldığından çok daha önemli.

Evet, “Bir insanın hakikatini ‘güç’le kurduğu ilişki belirler.” Bana ait değil bu cümle, merhum Âkif Emre’ye ait. Genç ve parlak nadir zihinlerden Deniz Baran’ın da işaret ettiği ve hafızamızı tazelediği bir Âkif Emre postulası. Kimilerinin burun kıvrıp zayıf bir özdeyiş düzeyine indirgeyeceği bu cümle, bu ülkede galiba pek fazla insanın kendisi için motto hâline getirmeyi bir ömür sürdürebileceği bir ilke, bir tavır gibi durmuyor. Aynı zamanda bir garabet de barındırıyor içerisinde. Öyle ya, madem bir insanın hakikatini güçle, iktidarla kurduğu ilişki belirliyor, o hâlde gücü temsil eden iktidardan ve iktidardakilerden uzaklaşırsın; olur, biter.

Öyle değil işte. Asıl maharet, hem iktidarı, güç sahiplerini düşman bellememek, hem de ısrarla hak bildiklerini söyleyebilmek...

Ucuz Muhalefet ve Âkif Emre

Aslına bakarsanız, muhalif olmak, kendi doğrularını, iktidarın tam zıddına konuşularak, hatta belki de öbür mahalleye geçip, eski mahallesini taşla tutmak, pek de zor bir tercih sayılmaz. Doğru, onun içerisinde de dışlanma, yoksayılma, görmezden gelinme, hatta belki kovuşturma, soruşturma ve hatta hapis bulunabilir. Peki ya Âkif Emre'nin tercih ettiği o dar kapıdan çıkılan yol?

İktidarın hazzetmeyeceği şeyler söylemekten geri durmayacaksınız ama aynı zamanda iktidarın da, içinde bulunduğunuz camianın da yanında ve yakınında bulunmaya devam edeceksiniz. Onlara karşı dururken dahi onları karşınıza almayacaksınız. Başka bir ifadeyle, karşı mahalledekilerin elinde oyuncak olmayacaksınız; onların düşmanca bakışlarını taşıyan eleştiri dilinden, şeytandan kaçır gibi kaçmayı başaracaksınız. Hem de bir ömür boyu.

Öte yandan, bu elim tercihinizin sizi sürükleyeceği ne kadar zarar ve ziyan varsa hepsine göğüs germekten de geri durmayacaksınız. Dik durmak, hak bildiğin yolda yalnız yürümek, küçülmek, esnememek, gevşememek, yalakalık etmemek, yaltaklanmamak... Ve aynı zamanda dostça, akli selimi muhafaza etme gayreti içerisinde, Sokrates'in kendisi için münasip gördüğü ifadesiyle 'bir at sineği gibi' bütün ekâbiranın keyfini kaçırmaya devam edeceksiniz. Zarar görmeye devam edeceksiniz ama hak yolunuzdan da vazgeçmeyeceksiniz. Zarar görmeye devam edeceksiniz ama iktidara zarar vermeye yeltenmeyeceksiniz.

Mahalle İçinden Mahalleyi Eleştirmek

Bir Hollywood senaryosundan, Âkif Emre'nin son yazısına atıfla söyleyelim, bir Marvel kahramanından bahsetmiyoruz. Birkaç gün önce toprağa verdiğimiz, bizim zamanımızda ama İmam-ı Azam'ın iktidara karşı tavrıyla yaşamaya gayret etmiş bir yazardan, bir ahlâktan bahsediyoruz.

Bu tavrın kıymetini dikkate alması gerekenlerin ona hak ettiği önemi verdiğini söylemek belki zor. Gelgelelim, mahallenin eşrafı ona kulaklarını tıkasa bile, belli ki mahalle ahalisi, zannedilenin tersine, ekâbiranın tam zıddı bir tavır içerisindeymiş meğer. Ömrü hayatı boyunca yalnız bırakılan Âkif Emre'nin, vefatının ardından garkedildiği bu teveccühün sebeplerinden biri de bu galiba: Mahallenin içinden, mahalle eşrafına eksiklerini hatırlatmak; karşı mahallenin bütün cazip cilvelerine prim vermeden üstelik.

Dışarının cazip ve davetkâr bütün cilvelerine kanmadan, onların husumet dolu, kin kokan o yıkıcı diline bulaşmadan, içeride, iktidarın ve iktidardakilerin yanbaşıda ama kendi vazifesini belleyen bir konum, bir yer... Handiyse ağız birliği edilmişçesine söylenen bir cümle: "Âkif Emre'nin yeri doldurulamaz." Niçin doldurulamasın efendim? O insan değil miydi? Belki başka birçok konuda hepimizden fazla zaaf içerisindeydi. Hepimiz kadar insandı çünkü. Şimdi de göçtü gitti. Yeri boş.

Buyrunuz doldurunuz bakalım. Komşunun bahçesine geçip oradaki cephaneyi kullanarak bu tarafa taş atmadan, kendi bahçenizde kalarak, kendi evinizi, hareminizi, ismetinizi ve elbette bahçenizi muhafaza etmek için eksiklikleri, kusurları, adil ve ahlâklı bir edayla işaret etmeyi bir deneyin bakalım.

Başka biri adına değil ama. Yalnız kalınca kaçmak yok ama. Vazgeçmeksizin, ahlanıp vahlanmaksızın, ömür boyunca siyasi eşhasa deniz fenerliği etmek makamı boş çünkü.

Benden hatırlatması: Âkif Emre olmak, bir Marvel kahramanı olmaya benzemiyor.